

ΠΑΙΔΕΙΑ ΕΥΘΥΝΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Δημήτρης Κ. Μπάκας

Η πλήρης εμπορευματοποίηση, το ανελέητο κυνήγι του κέρδους και της ισχύος αλλοίωσαν σημαντικά την ανθρώπινη ποιότητα. Οι αξίες αμβλύθηκαν. Μάλλον έγινε απόλυτη ανατροπή στην ιεράρχησή τους. Η αξιοπρέπεια, ο αυτοσεβασμός και η αιδώς, μετατοπίστηκαν στη δεύτερη θέση! Την πρώτη θέση πήραν η αναίδεια, το θράσος και η αλαζονεία. Η τήρηση των νόμων, το ουσιώδες στοιχείο συνύπαρξης, αντικαταστάθηκε με την ανομία, που πήρε τη μορφή ... «παλικαριάς», τούτέστιν μαγκιάς και «ψευδοαρετής».

Είναι πλέον αδήριτη η ανάγκη, να ξαναβρούμε τον στίβο της αγωγής. Απαιτείται μια κοπερνίκεια στροφή στην Παιδεία.. Να επιβληθεί η Ολιστική Παιδεία, που σημαίνει παράλληλα με την εξειδικευμένη Εκπαίδευση να καλλιεργείται, με προτεραιότητα, μάλιστα, ο Άνθρωπος.

Όλοι, σχεδόν, οι μεγάλοι φιλόσοφοι συμφωνούν, ότι η φιλοσοφία και το φιλοσοφείν συνιστούν την ύψιστη πνευματική δραστηριότητα του ανθρώπου. Την καλύτερη καταξίωσή του ως έλλογη ύπαρξη. Το «δια το φεύγειν την άγνοια» και «δια το ειδέναι, το επίστασθαι και ου χρήσεως τινός ένεκεν» επιδίωκαν οι Πρόγονοί μας! Αυτό σημαίνει ότι η αληθινή γνώση θεωρείται ως πρότιστο αγαθό, καθόσον καθιστά τον άνθρωπο Πρόσωπο!

Η επιστήμη με τη σειρά της που είναι τεκμηριωμένη γνώση με την έρευνα αποκαλύπτει τον Κόσμο. Η φιλοσοφία με την επέμβασή της παιδεύει τον άνθρωπο, ώστε να επιλέγει τη σωστή χρήση των επιστημονικών κατακτήσεων. Ητοι η επιστήμη αποκαλύπτει και η φιλοσοφία ερμηνεύει και διαφωτίζει. Αυτή η αλληλοεπίδραση, ως αποτέλεσμα της επιστημονικής προόδου και της φιλοσοφικής καλλιέργειας του ατόμου, συνιστά την ηθική και πνευματική αγωγή ωριμότητας του προσώπου. Τούτέστιν η θεωρητική φιλοσοφική καλλιέργεια είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ηθική δόμηση του ατόμου. Είναι ακριβώς, όπως η ψυχή με το σώμα. Ένα αδιάσπαστο είναι.

Από την εμφάνισή του επί της Γης ο άνθρωπος ένα μόνιμο άγχος είχε και δυστυχώς ακόμη έχει και θα το έχει: να αντιμετωπίζει προβλήματα! Άλλοτε μικρά και άλλοτε ανυπέρβλητα. Πολλά τα αντιμετώπισε με επιτυχία. Άλλα τα παλεύει ακόμη. Άλλα τα έχει παραδεχτεί ως άλυτα. Ακολούθησε ποικίλους δρόμους για να ξεπεράσει το άγχος των προβλημάτων. Κατά βάση, όμως, χρησιμοποίησε το μεγάλο του όπλο του, τη νόησή του. Όταν ήταν ανώριμη ακόμη, με λιγότερες εμπειρίες, πολλούς κινδύνους τους δαιμονοποίησε από φόβο και προσπάθησε να τους εξευμενίσει! Με τη συνεχή πάλη κόντρα σε κάθε κίνδυνο ανέπτυξε και άλλες προσωπικές δυνάμεις. Αντιλήφθηκε ότι άξιζε να στηριχθεί επάνω στην αλήθεια, που αποκτούσε με τη γνώση κυρίως.

Παράλληλα, όμως, διαπίστωσε ότι χωρίς θετική συναισθηματική και ψυχολογική καλλιέργεια δεν είχε ενέργεια. Τότε συνειδητοποίησε ότι ήταν απόλυτα απαραίτητη η συνεργασία με τον διπλανό του. Προέκυψαν μάλιστα νέες ανάγκες. Πρώτα η αδιάκοπη όρεξη για μάθηση, που του έγινε φύση. « Ο άνθρωπος φύσει ορέγεται του ειδέναι». Συνάμα η επιδίωξη ευεξίας, ευχαρίστησης κάθε μορφής και μιας ανακούφισης από το άγχος των προβλημάτων, ώστε να νοιώθει ευτυχής.

Τα στηρίγματα, λοιπόν, ήταν ολόπλευρα. Στον εαυτό του, στη Φύση και στον συνάνθρωπο. Όλα μαζί συνιστούν το αντίδοτο στην ανασφάλειά του. Ένας πληρέστερος προσωπικός εξοπλισμός για εξιχνίαση της πραγματικότητας, η βοήθεια από το διπλανό του και αναζήτηση εσωτερικής ισορροπίας. Αυτά συνιστούν το «οπλοστάσιο» για να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα της ζωής.

Επάνω από αυτές τις επιδιώξεις αναδύθηκε μια άλλη πιο σύνθετη αξία για κάλυψη της ανασφάλειας. Η αγάπη, η αρχαιοελληνική φιλότης. Φιλανθρωπία όχι από οίκτο, αλλά από ειλικρινή αγάπη στον συνάνθρωπο, ως «χαρίεν ον»! Πραγματικά ποια ανακούφιση από το άγχος νοιώθει ο άνθρωπος όχι μόνον με την παρουσία κάποιου που τον εμπιστεύεται και τον αγαπά, αλλά και με την απλή σκέψη ότι υπάρχει κάποιος, ένας φίλος, η μάνα ή ένας ειδικός (γιατρός, αστυνομικός, ακόμη και πολιτικός) που τον εμπιστεύεται; Ακόμη και μια ελπίδα ή μια απλή πεποίθηση πολύ περισσότερο μια πίστη ότι κάποιος υπάρχει που μας αγαπά και μοιράζεται μαζί μας τον πόνο μας και το φόβο μας. Κάποιος να μιλάμε (ομιλούμε) μαζί του! Η ένα εικόνησμα μπροστά στο οποίο βρίσκουμε την ανακούφιση από τον πόνο. Τόσο ευαίσθητη και λεπτή είναι η ισορροπία μέσα μας!

Με τη διαρκή καλλιέργεια και αναζήτηση μπορούμε να αναπτύξουμε τις απαραίτητες αρετές για την ισορροπία μας, όπως την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμηση. Και επειδή οι προσωπικές μας εμπειρίες δεν επαρκούν είναι απαραίτητο να τις αναζητήσουμε από εκείνους που τις έχουν και βλέπουν καθαρότερα την πραγματικότητα, δηλαδή τους σοφούς όλων των εποχών. Από όλους

ανεξαιρέτως κάτι έχουμε να πάρουμε. Εμείς, απλά, πρέπει να το **προσαρμόζουμε στα δικά μας δεδομένα.** Αυτό ακριβώς συνιστά μια **ξεχωριστή υψηλή τέχνη!** Την **Τέχνη του βίου μας!**

Η ζωή μας είναι μοναδική για τον καθένα μας. Έτοιμες συνταγές και οι εύκολοι αφορισμοί είναι απλά γιατροσόφια. Ο καθένας υφαιίνει τη ζωή του **κυρίως με τη θέλησή του,** που περνάει υποχρεωτικά μέσα από τις δυσκολίες και τους κινδύνους που του επιφυλάσσουν τα άγνωστα επερχόμενα. Εμείς πρέπει να **αποχτήσουμε ένα δικό μας τρόπο για να βρίσκουμε τρόπους αντιμετώπισης των αντιξοοτήτων.** Οι άλλοι είναι συνοδοιπόροι, κοντινοί μας ή μακρινοί. **Οφείλουμε να πάμε μαζί τους με απώτερο σκοπό την καταπολέμηση των προβλημάτων και όχι των συνανθρώπων μας!** Απαιτείται, εξάλλου πρώτιστα, η δική μας **εναρμόνιση στο συνανήκειν.**

Η **πολυπλοκότητα** της σημερινής εποχής έχει προκαλέσει τεράστιες απαιτήσεις, τις οποίες όπως φαίνεται, **δεν είναι έτοιμος** ο ανθρώπινος εγκέφαλος να τις αντιμετωπίσει. Παρά ταύτα, είναι δυνατόν με την **προσωπική μας πνευματική άθληση,** να βελτιώσουμε τις ικανότητές μας, **τις αρετές μας.** Χωρίς τη βοήθεια του διπλανού μας δεν μπορούμε να πετύχουμε σπουδαία πράγματα. **Μόνον με την αγαστή συνεργασία** αναδύονται οι **συλλογικές αρετές.** Τότε αναδύεται η **προσωπική και συλλογική ηθική συνείδηση.** Τότε το ανθρώπινο ον **μορφοποιείται ως Άνθρωπος- Πρόσωπο!**

Η όλη πνευματική σφαίρα της ανθρώπινης ζωής διακρίνεται: στο **σκέπτεσθαι,** το **συναισθάνεσθαι** και **ηθικώς πράττειν.** Η ηθική πράξη του κάθε ανθρώπου συνιστά την ύπατη ειδοποιό διαφορά του, αλλά πρέπει να εδράζεται σε εμμενή θεμέλια της **αλήθειας** και του **κάλλους**(ευπρέπειας). Από τα στέρεα αυτά ριζώματα ξεφυτρώνει το **ολόγραμμα όλων των αρετών:** φρόνηση, σωφροσύνη, ευψυχία, δικαιοσύνη, πίστη, ελπίδα ...μέχρι την **ανυστερόβουλη αγάπη.**

Το ύπατο αγαθό, που όλοι μας επιθυμούμε και επιδιώκουμε είναι η **προσωπική μας ελευθερία, η οποία** είναι δίδυμη με την **προσωπική μας ευθύνη.** Μόνον ο **άνθρωπος** με ολιστική νοημοσύνη καθίσταται ικανός να διακρίνει τις λεπτές διαφορές μεταξύ **αληθινού** και **ψεύτικου, του ωραίου** και **άσχημου,** όπως του **καλού** και **κακού.** Συνήθως οι βιολογικές ορμές του, ο άκρατος εγωισμός και το ίδιον συμφέρον τον απομακρύνουν από την **αληθινή και αγαθή ωραιότητα.**

Οφείλει να αναπτύξει τις αρετές που αντιτίθενται αντίστοιχα στα συνήθη ελαττώματα και δουλειές: Την **κριτική νοημοσύνη** κατά του ψεύδους, την **καλαισθησία** κατά της ασχήμιας και την **ηθική συνείδηση** κατά του κακού! Τα πάντα ολιστικά!

Οφείλουμε να μη λησμονούμε ότι η **φιλοσοφία,** η επιστήμη και η τέχνη είναι πάντοτε ουδέτερες έννοιες. **Ήτοι δεν φέρουν καμία ευθύνη.** Ο **άνθρωπος,** όμως, λόγω **προσωπικής συνειδητότητας,** είτε φιλόσοφος είναι, είτε επιστήμονας, είτε πολίτης φέρει **ακεραία την ευθύνη** για τις **σκέψεις του, τα συναισθήματά του** και τις **πράξεις του.** Ως αντίδωρο αυτής της ευθύνης και μόνον είναι δυνατόν να γυθεί την **ελευθερία του, την πλήρωσή του** και την **ολβιότητά του!**

Συμπερασματικά: Η σωστή Παιδεία-Αγωγή αναπτύσσει τις αρετές. Την παμμέγιστη σημασία της πρώτοι είχαν διαπιστώσει οι άνθρωποι της πρώτης και βασικής «άνοιξης» του ανθρώπινου πνεύματος, οι Αρχαίοι Έλληνες! Την είχαν προσδιορίσει, **ως πρώτιστη αξία και την καλλιεργούσαν κατά ορθό τρόπο δια βίου.**

Στην εποχή μας, δυστυχώς, την έχουμε εκτρέψει από το σωστό προσανατολισμό. Αντί να θεωρήσουμε την **ανθρώπινη ύπαρξη ως ύπατη αξία** προσδώσαμε πρώτιστη σημασία στα υλικά αγαθά. Μετατρέψαμε τον **Άνθρωπο από αυτοσκοπό σε μέσο και εργαλείο παραγωγής!** Αφαιρέθηκε η **ανθρωπινότητα** και μετατρέψαμε τον άνθρωπο έρμαιο σε **κάθε αντιποίηση της αλήθειας, του ωραίου και αγαθού.** Έτσι οδηγηθήκαμε στην παρούσα κατάσταση της Κοινωνίας μας, από την οποία αναδύεται **μίσος, βαρβαρότητα, αντιπαλότητα και κακότητα** μεταξύ μας.

Οι πρωταίτιοι πολλοί. Τα αίτια άπειρα! Όλα όμως έχουν ριζώματα στο τεράστιο έλλειμμα της Ουσιαστικής Ανθρώπινης Παιδείας και Αγωγής. Της **Ολιστικής Παιδείας,** που ξεκινάει από τη γέννησή μας, **καλλιεργείται πρώτιστα στην Οικογένεια** και στο **Σχολείο,** και **διαμορφώνεται μέσα στην Κοινωνία** με την **προσωπική μας αυτοπραγμάτωση μέχρι το πέρας του βίου μας.**

Το βάρος της ευθύνης βαρύνει όλους τους παράγοντες ανατροφής μας: Γονείς, Δάσκαλους, Ηγέτες! Αλλά πρώτιστα βαρύνει εμάς προσωπικά!

Αραγε, θα επιδιώξουμε το άλγημα, ως δρόμο αρετής ή την εύκολη κατρακύλα, τις συνέπειες, της οποίας τις βιώνουμε στο μέγιστο βαθμό σήμερα;

Δημήτρης Κ. Μπάκας
12 Μαρτίου 2021